

S Z E M L E

Gutenberg Jahrbuch 1957. Begründet und herausgegeben von Aloys RUPPEL, Verlag der Gutenberg-Gesellschaft in Mainz. 380 l. szöveg + 19 lev. hirdetés.

Az évkönyv e 32. kötetébe 11 nemzet szaktudósai 5 nyelven 59 könyvtörténeti értekezést írtak, s mondanivalóikat 139 illusztrációval szemléltették. A kiadvány hagyományaihoz híven ezúttal is az írás, a papír, a nyomdászat, az illusztráció, a könyvkötés és a könyvkereskedelem nemzetközi történetéből közölt adatmegállapító részlettanulmányokat. Bennünket elsősorban a két magyartárgyú munka érdekel: SOLTÉSZ Erzsébeté HOFFHALTER Rafael fametszőművészetéről és BUDAI György meg társszerzője (H. CARTER) tanulmánya MISZTÓTFALUSI KIS Miklós Janson-típusáról.

SOLTÉSZNÉ HOFFHALTER Rafael Magyarországon készített fametszeteiről a képek minden részletére kiterjedő pontos leírásokat ad, s ezzel egyrészt HOFFHALTER egyéni arcképének ismert vonásait egészíti ki és igazítja helyre, másrészt a szakirodalom eddigi vázolásával szemben nyomdászpályafutásához és művésztevékenységéhez, valamint hazai fametszéstörténetünkhöz szolgáltat új adatokat.

CARTER és BUDAI tanulmánya tárgyi bizonyítékokkal erősíti meg azt, amit maga KIS a *Mentségben* általánosságban mondott el betűmetsző sikereiről és típusainak Európa-szerte való elterjedéséről. A külföldi nyomdászattörténet Janson-betűknek nevezi őket, mert a hollandus Anton JANSON betűkereskedő XVII. századvégi hagyatékából származtak az utókorra. JANSONTól 1720 körül a lipsei EHRHARDT-betűöntőde szerezte meg őket. Későbbi vándorútjukon W. DRUGULINHOZ kerültek, kitől 1919-ben megvásárolta mai tulajdonosuk, a frankfurti D. STEMPER betűöntőcég. Az 1680-as években kelt levelezés KIS és megrendelői, továbbá másországbeli nyomdák és amszterdami betűkereskedők közt, kétségtelen bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy metszőjük KIS volt. Szerepelnek oxfordi és amszterdami betűmintakönyvekben; valamint flórenci nyomtatványokban. Maga KIS is kiadta betűmintalapját, de az az elmúlt II. világháborúban elpusztult, s csupán az Országos Széchényi Könyvtár fényképmásolata maradt fenn róla. Az utóbbi hasonmásait közli a két társszerző tanulmánya. A levelezésből különösen érdekes a FRANKEL Márkkal kötött megállapodás, aki KISnek, betűszállítmánya ellenértékéért a Lengyelországon át való hazautazást biztosította; pedig majdani útján éppen Lengyelországban tartóztatták le és kobozták el bibliapéldányai jó részét. Gróf J. G. SPARWENFELD svédországi megrendelése irataiban arról van szó, hogy KIS hajlandó nemcsak latin, germán, zsidó, görög, szír, szamaritán, kopt, örmény betűket, hanem kínai típusokat is metszeni.

Az évkönyv egyéb cikkeiből számunkra tanulságos még Ernst KYRIOSÉ a későgót könyvkötések tulajdonosbélyegzőiről, valamint Ilse SCHUNKÉ a MÁTYÁS király korabeli s BEATRIX királynéhoz kapcsolódható vonatkozások miatt is figyelemre méltó nápolyi királyi könyvkötőműhelyről. Az utóbbi dolgozat SCHUNKÉNAK a korvinkötésekről írt s a *Gutenberg Jahrbuch* 1949. évfolyamában közölt tanulmányának párja. F. J.

Renzo Frattarolo: Anonimi e pseudonimi. Repertorio delle bibliografie nazionali. Con un dizionario degli scrittori italiani (1900—1954). Caltanissetta-Roma (1955), ed. S. Sciascia. 208 l.

FRATTAROLO könyve két fő részre oszlik. Műve elején felsorolja a különféle nemzeti bibliográfiákat, néhány olyan segédkönyvet, melyben az egyes nemzeti irodalmakra, szerzőkre (és velük kapcsolatban álnevekre) bukkanhatunk; majd a XX. századi olasz irodalom tanulmányozásához nélkülözhetetlen munkák jegyzékét közli, és számos író álnévét oldja fel. Szándékát tekintve tehát a könyv egy fontos és nálunk is nélkülözött összeállítást jelent.

A mű áttekintése után azonban kiviláglik, hogy FRATTAROLO főleg csak a század olasz íróinak adatait gyűjtve végzett kiemelkedő munkát, könyvének egyéb részei általában nem haladják meg egy könnyen összeállítható másodfokú bibliográfia kereteit. A bevezető fejezetben, egészen röviden, az álnevek történeti kialakulásáról említ meg néhány jellegzetességet, s felsorolja az ezzel kapcsolatos irodalom néhány főművét. A *Repertori bibliografici* című fejezetben hazánkról nem emlékezik meg, s így nem említi GULYÁS Pál bibliográfiai kézikönyvét sem. A *Nemzeti [álnév] bibliográfiák* általáncs részében is, az egyes nemzeti fejezetekben is számos mű említését mellőzi. A magyar álnévlexikon a németekkel került egy csoportba: SZÉKELY Dávidé. Sajnos, SZINNYEI és GULYÁS írói lexikonai kimaradtak.

A kötet második része a XX. századi olasz prózaírók álneveit adja, de nem tér ki ezek lelőhelyeire s arra sem, melyik író hol és mikor használt álnevet. Ezzel ellentétben viszont mindegyik író esetében — rövid életrajz után — felsorolja annak önállóan megjelent műveit, és rövid tájékoztatást is ad a rávonatkozó irodalomról. Az egyes tételek az álnevek betűrendjében követik egymást. Azonos szerző több álneve esetében a kiegészítő megjegyzések a legismertebb álnévhez kerülnek, a többinél erre utal. A fejezet végén — hibáztathatóan — az idézett bibliográfiák mutatója megelőzi a felsorolt szépírók eredeti nevének indexét. A könyv végén pedig, mintegy függelékként, felsorolja részint mindazokat a műveket, melyeket az egyes tételek életrajzi-bibliográfiai adatainak megírásához felhasznált, részint pedig azokat az összefoglalásokat, melyek a mai olasz irodalom történetét átfogóan tárgyalják.

FRATTAROLO munkája olyan kézikönyvnek látszik, melyet elsősorban nem az alapos könyvtári feldolgozó-munka használhat, hanem a reference; első, az álnévlexikonokat vázlatosan elsoroló része nem lépi túl a középfokú összeállítások színvonalát; második része pedig szintén nem törekszik teljességre, s különösen a kutató fájlalhatja azt, hogy a betűjelek feloldásának kísérlete éppúgy kimaradt, mint valamennyi jelentős XX. századi olasz író álnévének felsorolása, és azoknak a folyóiratoknak, hírlapoknak a megnevezése, ahol ezek előfordulnak. Az, hogy például Alberto MORAVIA, a ma is élő, világszerte ismert olasz prózaíró neve nem fordul elő a kötetben (valódi neve egyébként Alberto PINCHERLE), kétséggé teszi az összeállítás megbízhatóságát.

Mégis, a kötet hasznos munka, mert (s ez főleg a modern olasz írók álneveinek feloldására áll) a külföldi számára nyújt néhány, másutt nem megismerhető adatot, s életrajzi összefoglalói, bibliográfiai referenciái, irodalomtörténeti emlékeztetői révén néhány olyan felvilágosítást, melyeket esetleg másutt nem találhatnánk meg.

Ugyanakkor, FRATTAROLO munkájának kapcsán, talán megemlíthetnénk, hogy nálunk is hasznosnak látszana egy, a közelmúlt és a ma írói álneveivel foglalkozó gyűjtés megkezdése.

N. Allony—D. S. Loewinger : The Institute of Hebrew Manuscripts. List of Photocopies in the Institute. I. Jerusalem 1957. VIII, 78, [2] l., 8 t.

A Héber Kéziratkutató Intézet 1950-ben alakult Jeruzsálemben. Célja, hogy a földkerekség legkülönbözőbb helyein található héber kéziratokat lefényképeztesse és fotokópiáit az Intézetbe gyűjtse. Ezzel a héber kéziratok vizsgálatát nagyon megkönnyíti, mert egy helyütt lehet látni és tanulmányozni az anyagot, s így a teljesség lehetőségéhez is segíti a kutatókat. Évenként kétszer kel útra az Intézet egyik megbízottja a kéziratok felkutatására. Eddig Ausztria, Olaszország, Anglia (csak London), Belgium, Nyugat-Németország, Dánia, Hollandia, Magyarország, a Vatikán, Franciaország és Svájc könyvtárainak héber kézíratairól kapott áttekintést és fényképeket az Intézet.

Az előttünk fekvő első kiadvány : Ausztria és Nyugat-Németország héber kézíratairól készült fotokópiáknak héber nyelvű katalógusa. A különböző nyomtatott katalógusokban már eddig is szereplő kéziratokra a katalógusszámokkal utal, leírást csak az eddig ismeretlenekről ad.

1. *Ausztria.* Zsidó tulajdonban háromszáznál több héber kézirat volt. Ezeknek legtöbbjét elrabolták a nácik. Egy része felbukkant külföldön : a Varsói Zsidó Történeti Intézetben vagy magánosoknál. Ugyanígy prédára kerültek a szerzetesi könyvtárak héber kézíratai is. Megtudjuk, hogy A. Z. SCHWARZ munkájának (*Die hebräischen Handschriften in Oesterreich. I.* Leipzig 1931.) megvan kézíratos folytatása özvegyének tulajdonában, fotokópiáját őrzi az Intézet.

Igen fontos, hogy a bécsi Erzherzog Rainer-gyűjtemény genizáinak fényképei elkészültek. A SALAMON B. JEHUDÁHOZ írt levél (9. l., Nr. 13.) ki van adva (J. MANN : *The Jews in Egypt. I.* Oxford 1920. 108—109. l.). A אשר נהגו szövege (9. l., Nr. 14.) — amint a kiadók rövid megjegyzéséből megállapítható — a palesztinai rítust követi. A KAUFMANN-genizából származó, hasonló szövegeket a M. ZULAY emlékére kiadandó kötetben közlöm.

Akad Magyarországi vonatkozású kézirat is : Eisenstadt és a „hét község” iratai (8. l., Nr. 1.).

2. *Németország.* A nácik itt sem pusztították el a héber kéziratokat, de 26 zsidó könyvtár anyagát elrabolták, s ezek ma mind Németország határain kívül találhatóak. A boroszlói Jüd.-Theol. Seminar kézírattára s más héber kéziratok pl. a Varsói Zsidó Történeti Intézetben vannak, a worms-i hitközség két gyönyörű *Machzorja* a Héber Egyetem birtokába jutott, a frankfurti Zsidó Múzeum פ"ח -kézirata londoni magángyűjtőhöz, a nürnbergi városi könyvtár híres *Machzorja* S. Z. SCHOCKEN tulajdonába került. Sok kézirat még lappang. A frankfurti városi könyvtárnak 400 héber kézírata és 10 000 geniza-töredéke volt, amelynek nagy része bomba által pusztult el. Berlinben 500 héber kézirat volt, kétszer annyi, mint amennyi STEINSCHNEIDER katalógusában szerepel. A későbbi szerzeményeket A. SPANIER kiadatlan katalógusa tünteti fel. Egyik fele a tübingeni egyetemi könyvtárban, a másik a marburgi (nyugat-németországi központi) könyvtárban került felszínre.

A marburgi könyvtárban található SCHILLER *An die Freude* két héber fordítása s egy héber fordítás a *Das Lied von der Glocke*-ről (kiegészítendő ezzel S. LACHOWER bibliográfiája : *Yad La-Kore. IV.* 1956. 59—75 ; SCHEIBER, uo. 193—194.).

Az Intézet további munkáját és kiadványának folytatását nagy érdeklődéssel várjuk.

SCHIEBER SÁNDOR

Három pozsonyi könyvtár ősnyomtatványkatalógusa. Az elmúlt három évben Imrich KOTVAN, a pozsonyi Egyetemi Könyvtár munkatársa nyomtatásban közreadta a pozsonyi Egyetemi Könyvtár, a városi tudományos könyvtár és a liceumi könyvtár ősnyomtatványainak katalógusát. (*Katalóg prvotlači Univerzitnej Knížnice v Bratislave. Catalogus incunabulorum bibliothecae universitatis Bratislavensis. Čast' - pars I.—II.* Bratislava, 1955. 38 + 42 l. — *Katalóg prvotlači vedeckej knižnice mesta Bratislavy. Catalogus incunabulorum bibliothecae scientificae civitatis Bratislavensis.* Bratislava, 1956. 56 l. + 4 t. — *Prvotlače lyceálnej knižnice v Bratislave. Incunabula bibliothecae lycaei Bratislavensis.* Bratislava, 1957. 32 l. + 2 t.) Ezzel — a káptalani könyvtár kivételével — Pozsony valamennyi jelentősebb ősnyomtatványgyűjteményét megismerhetjük. Ez igen hasznos, hiszen eddig e három könyvtár közül csupán a liceum 27 ősnyomtatványát írta le nyolevan évvel ezelőtt HARMATH Károly (*A pozsonyi evang. lyceum könyvtárában levő ősnyomtatványok és néhány más régi s érdekesebb mű ismertetése.* A pozsonyi ág. hitv. ev. főiskola értesítőjében az 1877/8. tanévről. 1—28. l.).

A három közül a legjelentősebb az Egyetemi Könyvtár állománya, honnan KOTVAN összesen 461 db XV. századi könyv leírását közli. Ezek csaknem mind az egyházi könyvtárak közelmúltban végrehajtott államosításakor kerültek ide. A városi könyvtár 47 ősnyomtatványa a két világháború között (1929—1943) gyűlt össze. A volt evangélikus liceum könyvtárának 36 XV. századi nyomtatványa közül viszont a legtöbb már száz-százötven éve ebben a gyűjteményben van.

A katalógusokban ismertetett több mint félezer ősnyomtatvány között természetesen több magyar vonatkozású van. Így az Egyetemi Könyvtárban két Magyarország számára készült misekönyv (RMK. III. 2. és 46.), továbbá MICHAEL DE HUNGARIA egy (RMK. III. 39.), TEMESVÁRI Pelbárt egyik műve (RMK. III. 50.) pedig két példányban található. (Három másik, KOTVAN által ismertetett TEMESVÁRI Pelbárt műről [II. 154—156. sz.] pozsonyi tartózkodásom alkalmával megállapítottam, hogy azok XVI. századi kiadásúak [RMK. III. 94.])

A liceumi könyvtár ősnyomtatványai között csupán egy magyar vonatkozásút (RMK. III. 3.) ismertet KOTVAN. Számunkra azonban a legérdekesebb a városi könyvtár egyleveles unikuma (HAN pozsonyi kanonok búcsúlevele 1480-ból), melynek jelentőségével a *Magyar Könyvszemle* jelen számában SOLTÉSZ Zoltánné foglalkozik.

Magyar könyvtártörténeti szempontból igen értékes a városi és liceumi könyvtár ősnyomtatványkatalógusában levő proveniencia-mutató. Ez LUDOVICUS és PANCRATIUS (ROBBECK) pozsonyi kanonokok XV. századi tulajdonbejegyzésétől a legújabb korig számos ismert (BÉL Mátyás) és kevésbé ismert pap, tudós stb. könyvtulajdonosról ad hírt számunkra. A felvidéki városokon kívül — többek között — Győrből (káptalan, 1720 és BALOGH Sándor prépost, 1799), valamint Sopronból (HRABOVSZKY Dávid, 1832) kerültek ősnyomtatványok az említett pozsonyi gyűjteményekbe. (Sajnos az Egyetemi Könyvtár katalógusához nem jelent meg semmiféle mutató, így az ottani ősnyomtatványok provenienciájáról nem tudunk meg semmit sem.)

KOTVAN az egyes műveket — a nemzetközi szokásoknak megfelelően — nem írja le, hanem csak az általánosabban ismert ősnyomtatványbibliográfiákra és katalógusokra utal. (Talán egyszerre túl sokra is!) Egy pontban azonban eltér az ősnyomtatványoknál bevett gyakorlattól: a formátumot nem a papír fekvéséből, hanem a könyvek nagysága alapján állapítja meg. (Pl. minden 15 és 25 cm közötti művet nyolcadrétnek minősít; ugyanazon mű erősebben körülvágott példánya tehát más formátumjelölést kaphat!)

A katalógusok sora önmagában is komoly fejlődést árul el KOTVAN munkamódszereiben. Az Egyetemi Könyvtár elsőnek publikált katalógusa két egymástól teljesen független, újra kezdődő sorszámozású füzetben jelent meg, ami azok hasz-

nálatát bizony nehézkessé teszi. A városi és líceumi könyvtár ősnymtatványainak ismertetése sokkal elemzőbb és részletesebb. A hasznos és általában pontos mutatók egész sora (nyomdász, nyomdahely, kronológia, bibliográfia és helyrajzi számok szerinti) teszi a közölt adatokat még áttekinthetőbbé. A rendkívüli precizításra való törekvése során KOTVAN a bibliográfiai indexben külön-külön tünteti fel azokat a HAIN-számokat, melyekhez COPINGER, REICHLING, ill. mind a kettő kiegészítéseket adott, míg további (immáron negyedik!) csoportot képez az ilyen kiegészítéssel nem rendelkező HAIN-számokból. Ez kicsit zavaró.

A magas példányszámban (500—2000 db) megjelent katalógusok közül a városi könyvtaré nyolc, a líceumié négy jól kiválasztott illusztrációt is tartalmaz.

KOTVAN fentemlített három munkája — akárcsak a legutóbbi időben megjelent danzigi, boroszlói, drezdai és olmützi könyvtárak ősnymtatványkatalógusai — hasznos útmutatóul szolgálnak a nálunk most készülő országos ősnymtatványkataszter munkálataihoz.

BORSA GEDEON

C. Ciuchindel: *Despre incepturile preseii românești Courier de Moldavie.*

București 1957. (Extras din culegera „Limba și Literatura” vol. II. editata de Societatea de Științe Istorice și Filologice din R. P. R.)

A *Courier de Moldavie* címmel Iașiban, 1790-ben megjelent hetilap címét a román sajtótörténeti irodalom hosszú ideig mint ismeretlen előfutárt tartotta számon egy egykorú osztrák újságban, a *Wiener Zeitung*ban megjelent említés alapján. C. CIUCHINDEL most a Lenin Könyvtárban meglevő és a Román Népköztársaság Tudományos Akadémiája által mikromásolatban megszerzett öt szám leírásával és betűhív közlésével végleg eloszlatja az első romániai újság körüli homályt, megállapítva, hogy azt POTEMKIN hercegnek, az osztrák—orosz—török háborúban az orosz hadak vezérének rendeltére adták ki, mégpedig egyformán az orosz sereg tisztjei és a moldvai művelt románok, elsősorban a bojárok részére. Indulására a keleti háború adott alkalmat, éppúgy, mint néhány egykorú magyar újságnak (*Hadi és Más Nevezetes Történetek, Erdélyi Magyar Hir-Vivő*) — de tartalmából nem a háborús hírek emelkednek ki, hanem — és ez C. CIUCHINDEL gondos munkájának egyik meglepő eredménye — a francia forradalom eseményeinek igen bő és szinte leplezetlenül rokonszenves visszhangja. Érdekesek még CIUCHINDEL tanulmányának megállapításai a francia nyelvű román újság nyomdájáról: a POTEMKIN herceg hadseregét szolgáló katonai nyomda volt ez, és maga az újság is formájában és beosztásában orosz példát követ, a *Szankt-Peterburgszkie Vedomoszti* példáját. A *Courier de Moldavie* felfedezése 31 évvel korábbra vezeti vissza a román sajtó történetét, mint azt az eddigi adatok engedték, de meghagyja továbbra is az első román nyelvű időszaki sajtótermék rangját az 1821-ben Budán indult *Biblioteca Româneasca* számára.

DEZSÉNYI BÉLA

Imrich Kotvan: Bibliografia Bernolákovcov. [Bernolák irodalmi iskolájának bibliográfiája.] Martin, 1957. Matica Slovenska, 408 l.

Imrich KOTVAN, a kiváló szlovák bibliográfus, a magyar könyvtárosok számára is nagyon hasznos bibliográfiát adott ki a közelmúltban. Könyve — amelynek irodalomtörténeti vonatkozásai bizonyára foglalkoztatni fogják a magyar irodalomtörténeti kutatás szakembereit is, — BERNOLÁK Antalnak és a köréje csoportosult szlovák irodalmi iskola tagjainak munkáit sorolja fel.

BERNOLÁK Antal (1762—1813) cseklézi r. k. káplán, majd a nagyszombati érseki vikáriátus titkára, végül érsekújvári esperes-plébános, élete főművéül a szlovák irodalmi nyelv megteremtését tűzte ki maga elé, s az 1792-ben alapított Szlovák Tudós Társaság tagjainak élén azon fáradozott, hogy a nyugati szlovák nyelvjárást fejlessze ki a szlovákság egységes irodalmi nyelvévé. Irodalmi iskolájához jobbra katolikus pap-írók csatlakoztak, akik között ott találjuk BAJZA József Ignácot (1755—1836), FÁNDLY Györgyöt (1755—1811), GRIGELY Józsefet (1760—1818), HOLLY Jánost (1785—1849), RUDNAY Sándort, a későbbi esztergomi hercegprímást (1760—1831) és másokat.

KOTVAN bibliográfiája 105 szerzőnek közel 1000 munkáját írja le (mintegy 700 könyvet s számos folyóirat-cikket és kéziratot művet), amelyek a XVIII. század utolsó évtizedeiben és a XIX. század első felében keletkeztek. Az egyes szerzők műveinek felsorolását rövid életrajzi adatok előzik meg, a bibliográfiai felsorolások után pedig az egyes szerzőkre vonatkozó bőséges irodalom következik.

Szerző a bibliográfiájában közölt művek címléírását — amely után lehetőleg megadja a kérdéses munka jelenlegi lelőhelyét is — részben a szlovákiai közkönyvtárak és magángyűjtemények példányai alapján készítette el, a Szlovákiában nem található anyagnál pedig a PETRIK vagy SZINNYEI által közölt adatokat használta fel. A Cseh-szlovákiában megtalálható anyag feldolgozásával számos olyan mű került elő, amelyek az eddigi magyar bibliográfiákban még nem szerepeltek. Viszont PETRIK művének a magyarországi lelőhelyekre vonatkozó közlései ma már nem teljesen fedik a tényleges helyzetet.

Mindenesetre nagyon kívánatos lett volna, ha KOTVAN igen értékes és lelkiismeretes munkáját kiterjeszthette volna a magyarországi könyvtárak anyagára is. Különösen értékes segítséget kaphatott volna az Országos Széchényi Könyvtár Könyvelosztó Osztályától, amelynek az 1712—1850 között megjelent magyar könyvanyagot feldolgozó részlege eddig közel 5000 olyan könyvet tárt fel, melyek PETRIK bibliográfiájából hiányoznak. Ez anyagban a BERNOLÁK köréhez tartozó írók 72 olyan műve is található, amelyeket KOTVAN sem ismerhetett, közöttük BERNOLÁK *Grammatica Slavica* c. művének 1802-ben Szegeden megjelent második kiadása, FUCHS Ferenc Xavér *Moralis philosophiae tractatus . . .* c. művének a bécsi kiadás után készült, s Nagyszombaton 1805-ben kiadott második kiadása (KOTVAN a pozsonyi kiadás után készült második kiadást írja le), GRIGELY József *Institutiones grammaticae . . .* c. műve I. és II. részének Budán, 1807-ben megjelent első kiadása stb.

A könyv függeléke közli a BERNOLÁK irodalmi iskolájához tartozó írók névtelenül megjelent műveit, s kimutatásokat ad a Szlovák Tudós Társaság tagjairól, a BERNOLÁK köréhez tartozó írók tudományos és műfordítói munkájáról s a személyükkel foglalkozó irodalmi művekről.

Szerző a munkájában közölt nyomtatványoknak azt a csoportját, amely jelenleg a Bratislavai Egyetemi Könyvtár állományában található, külön bibliográfiai jegyzékbe foglalta s azt *Bernolákovske Tlačé Univerzitetnej Knížnice v Bratislave* [A Pozsonyi Egyetemi Könyvtár Bernolák-nyomtatványai] c. alatt is kiadta.

MARKOS BÉLA

Karel Havlíček Borovský politik a novinář. Výbor z díla. (Prága) 1956, Statni Nakladatelství Politické Literatury. 557 l.

Karel HAVLIČEK BOROVSKÝ (1821—1856) költő és irodalmi kritikus, a modern cseh újságírás megalapítója és a cseh nemzeti öncéluságért folytatott küzdelem egyik vezető politikai személyisége volt. 1848-ban a cseh nemzeti mozgalom élén állt, később elkeseredetten harcolt az elnyomó BACH-rendszer ellen. A bécsi császári kormány Tirolba

száműzte, ahonnan betegen tért vissza Prágába, s fiatalon, 35 éves korában halt meg, 1856-ban.

Válogatott hírlapi cikkeinek gazdag gyűjteményét, halálának századik évfordulója alkalmából, Vladimír KLIMEŠ rendezte sajtó alá, hosszabb bevezető tanulmányban méltatva HAVLIČEK harcos életét, politikai eszméinek ma is élő igazságát, avatott hírlapírói tollának klasszikus erejét.

A kiválogatott cikkanyag, a megjelenési idő szerinti csoportosításban kíséri végig HAVLIČEK publicisztikai tevékenységét a *Pražske Noviny* (1846—1848), a *Narodny Noviny* (1848—1850) és a *Slovan* (1850—1851) hasábjain. Magyar szempontból különösen érdekes a *Narodny Noviny* 1849. évfolyamában megjelent két cikk. Az *Uhry a rakouské ministerstvo* (Magyarország és az osztrák minisztérium) című cikk (1849. évf. 119. sz.) a cári seregek magyarországi beavatkozásával foglalkozik, az *Amnestie v Uhřích* (Amnesziát Magyarországon) című pedig (1849. évf. 239. sz.) az aradi vértanúk kivégzése ellen tiltakozik.

A cikkgyűjteményt bőséges tárgyi jegyzetek s Hana MAREŠOVÁ nyelvi és stilisztikai magyarázatai egészítik ki.

M. B.

A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtárának Évkönyve 1955. 2. r. Debrecen 1956, Felsőokt. Jegyzetell. Bp. 414 l.

Három érdekes témájú tanulmányt tartalmaz az 1955-i *Évkönyv* 2. részének vaskos kötete. A két első a XVIII. század első fele két tudós magyar könyvgyűjtőjének könyvtárát ismerteti, a harmadik egy XX. századi, debreceni, idegen nyelvű irodalomelméleti folyóirat történetét dolgozza fel.

A három tanulmányt szerencsésen válogatták össze, mindhárom a magyar művelődéstörténet egy-egy különösen érdekes szakaszához nyújt értékes adalékot. A téma hasonlóságán kívül összekapcsolja még a tanulmányokat az érdekesség és hibák hasonlósága is. Egyformán nagy érdeme mindháromnak a filológiai alaposság, a könyvészeti adatok ellenőrizhető pontossága, sok használható adat feltárása. Hibájuk is hasonló. Megelégszenek a pusztán közléssel, a tények és adatok felhalmozásával, de nem vonnak le következtetéseket, nem világítják meg a művelődéstörténeti összefüggéseket. Valószínűleg nem is ez volt a céljuk. De éppen a cél hibás, a sajátmaguk szabta korlátokat helytelenítjük. Egyfajta félelem ez az állásfoglalástól, a végső ítélet kimondásától, filológus-könyvtáros szerénység, amely készen hozza a nyersanyagot, de visszaretten az építés felelősségétől. Nem helyeselhető ez a három tanulmányíró esetében, akik birtokában vannak az eszközöknek, amellyel tető alá hozhatnák a munkát.

Az előző *Évkönyvben* jelent meg BERTÓK Lajos *Ijabb Köleséri Sámuel könyvhagyatékának magyar és magyar vonatkozású nyomtatványai* c. tanulmánya, most az egész könyvhagyaték leltárát adja közre. „Egy 18. század eleji magyar tudós szellemi kincseskamrája tárul fel előttünk . . .” — mondja BERTÓK. KÖLESÉRI a tudós — nem úgy, mint a korabeli barokk főurak — a tudományos és irodalmi munkásságához szükséges irodalmat szerzi be, tehát tartalmilag értékes könyveket. A könyvtár összetételének jellemzője KÖLESÉRI polihisztorságából fakadó enciklopedikus jellege. A tanulmány alapja egy leltárjegyzék, melyet KÖLESÉRI halála után 13 évvel, 1745-ben vettek fel. A leltár 3561 könyvet sorol fel (az eredeti kötetszám valószínűleg nagyobb volt), ez korában nagyon jelentős szám, melyet csak akkor tudunk igazán becsülni, ha ismerjük a korabeli könyvbeszerzési nehézségeket. A leltár szakok szerint csoportosítja a könyveket, a szakok alosztályokra s ezeken belül nagyságrendben tagozódnak.

A tanulmány felsorolja a szakcsoportokat, s számszerűen és százalékos arányban feltünteteti az egyes csoportokba tartozó művek mennyiségét. Ezután sorra veszi az egyes szakokat és kutatja, vajon „céltudatos gyűjtés eredményei-e azok vagy pedig alkalmoszerű vásárlásból kerültek volt gazdájuk birtokába”. Ez a rész eléggé elnagyolt, csak néhány érdekességet emel ki, összehasonlítja az alcsoportokat, de következtetéseket csak ritkán von le. Ez annál sajnálatosabb, mivel a problémát jól látja, s előítélet nélkül foglalkozik a korrallal. A teljes jegyzék közlésével bizonyítja, hogy nem esik abba az általános hibába, hogy a tárgyalt korból csak a magyar nyelvű és közvetlenül magyar indítékú és hatású munkákra fordít figyelmet. Megéri a XVIII. századi európai műveltségű, európai orientációjú tudóst, akinek művelt és protestáns voltában is a latin nyugat jelentette a szellemi hazát, de megéri KÖLESÉRI és a hozzá hasonló magyar tudósok szülőhazabeli kulturális misszióját és az elzártságból fakadó provincializmusát, amit a legújabb külföldi könyvek beszerzésével igyekeznek legyőzni. S tudja, hogy ebből a missziós munkából következik polihisztorságuk is. Nagy kár, hogy az író mindezekre csak utal, de nem fejti ki. Így, ha szépen és nagy gondalal előkészített, de mégiscsak nyersanyagot adott.

Szintén XVIII. századi protestáns tudós — a fiatalon elhunyt nagyképességű MARÓTHI György — könyvtáráról szól ÖTVÖS János, a debreceni Kollégiumi Könyvtár munkatársának tanulmánya. MARÓTHI György a felvilágosodás egyik korai magyar képviselője. Önála még nyilvánvalóbb a kulturális misszió gondolata: a magyar szellemi életet a kor színvonalára emelni. Ehhez a nagy célhoz gyűjtötte könyveit. „Könyvtára első jellemző vonása . . . a gyakorlatiasság, másik vonása . . . a tudós ember könyvszeretete” — írja róla ÖTVÖS. A tanulmány kb. ötödfélszáz művet sorol fel, kiegészítve az eredeti jegyzéket bibliográfiai adatokkal és az egyes kötetekben talált, MARÓTHI kezétől származó bejegyzésekkel. A felsorolás után a szerző nyomdászati, művelődéstörténeti és tartalmi szempontból ismerteti az anyagot. Amit mond, mind nagyon érdekes és értékes, de kevés. Reméljük, nem fogja befejezetlenül hagyni.

LUDÁNYI Valéria tanulmánya a *Helicon* c. irodalomelméleti folyóirat történetét dolgozza fel. A folyóirat 1938—1943 között jelent meg HANKISS János debreceni egyetemi tanár szerkesztésében, a Nemzetközi Irodalomtörténeti Bizottság égisze alatt. A folyóirat német, angol, spanyol, francia és olasz nyelven közölt irodalomelméleti tanulmányokat tizenöt ország legkiválóbb irodalomtörténészeitől. A tanulmány témája nagyon érdekes, hiszen ma már alig tudunk arról, hogy ilyen folyóirat volt, s még kevesebbet arról, hogy milyen volt. A tanulmány módszerét azonban nem tartjuk helyesnek. Az első két tanulmányban az adatközlésnek van funkciója, az eddig még nyomtatásban nem közölt XVIII. századi könyvtárleltárak közzététele szükséges alapvetés, amit hiányolunk, az a belőlük levont következtetések, az összefüggések teljes megvilágítása. LUDÁNYI tanulmánya esetében egy XX. századi, akármelyik könyvtárban megtalálható folyóirat szigorúan pontos példányleírása és tartalomjegyzékének közlése, teljesen felesleges. Maga a szerző is érzi módszerének gyengeségeit, és mindjárt fel is menti magát: „A tanulmányokról irodalomtörténeti szakfejtégetést és kritikai értékelést írni nem a mi feladatunk . . . Az egyszerű tartalmi ismertetés szintén nem illik e tanulmány kereteibe, e helyett a folyóirat teljes repertóriumát nyújtjuk . . .” Ezzel nem tudunk egyetérteni. Hiszen így a folyóirat története: megalapítására, anyagi és külső történetére, kiállítására, a munkatársak és tanulmánycímek pusztá felsorolására korlátozódik. S csakugyan így is van, a felsorolt szempontokra a kikutatható legpontosabb adatokat kapjuk a tanulmányból, sőt néha túl sokat is. Pl. nagyon helyénvaló egy tartalmilag érdektelen ösnyomtatvány vagy egyetlen példányban fennmaradt régi folyóirat esetében, hogy leírja a címlapot, amely „. . . 19 × 26 cm nagyságú, világossárga színű, és rajta 6 ciceró magasságú elegant grotesk versális betűkkel, piros nyomással a cím . . .”, vagy a szedés-

tükröt, amely „... 27 cicero széles és 44 cicero magas...” stb. Azonban mindezek az adatok a jelen esetben szükségtelenek, az 1938—1943 között megjelenő folyóiratokról ezzel jóformán semmit sem tudunk meg. Ami érdekelne bennünket, az „... a folyóirat túlnyomóan szellemtörténeti és pozitivista beállítottsága”, a témák aránya, a tanulmányok értéke (semmi esetre sem repertórium), a magyar irodalom és irodalomtörténet képviselője, hogyan folyt „akadálytalanul” a szerkesztés és terjesztés munkája a háború alatt stb. Mindezekre nem, vagy alig kapunk választ. Ennek oka pedig a sajtótörténet helytelen felfogása. A sajtótörténet komplex tudomány, melyet nem lehet leszűkíteni a szóban forgó folyóirat formái, nyomdászati leírására, külső, érzékelhető történetére. Elsődlegesen fontos (különösen egy modern lap esetében) belső, tartalmi története, hatása, helyének kijelölése a nemzeti vagy az egyetemes művelődéstörténetben, csak azután következhet az adminisztratív történet, a terjesztéssel stb. foglalkozó fejezetek, s végül a lap formai-nyomdászati kiállítása. Sajnáljuk, hogy ennyire el kell marasztalnunk a szerzőt a módszerben, mikor a dolgozatnak mindemellett sok érdeme van.

BERECZKY LÁSZLÓ

A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete (1831—1867). A magyar gazdasági szakirodalom könyvészetének III. kötete. Bp. 1956. Mezőgazdasági Múzeum. 659 l. 3 t.

Az immár több mint húsz esztendeje készülő magyar mezőgazdasági bibliográfia: *A magyar gazdasági irodalom könyvészete* harmadik kötete jelent meg a múlt évben a Mezőgazdasági Múzeum gondozásában, 1956-os évjellel és — bizonyára nem a könyvtári címfelnevők öröme — megváltozott címmel. E nagy bibliográfiai vállalkozás első kötete (1505—1805) 1934-ben, a második kötete (1806—1938) 1938-ban jelent meg. A harmadik kötet megjelenése a háború következtében elmaradt, és bár az anyaggyűjtés tovább folyt, az 1831—1867-es évek anyagát összefoglaló kötet csak 1957-ben láthatott napvilágot. A kötet kiadásával nyilvánvalóan jó szolgálatot tett a Mezőgazdasági Múzeum bibliográfiai munkaközössége a mezőgazdaságtudomány történetével foglalkozó kutatóknak, hiszen ezzel a kötettel nagyjában-egészében rendelkezésre áll majd három évszázad magyar mezőgazdasági vonatkozású szakirodalma.

A rendkívül gazdag anyag (3799 bibliográfiai egység) az áttekintést megkönnyítő tipográfiával sorakozik a kötetben. A szerkesztők az anyag rendezésénél igen helyesen eltértek a korábbi kötetek rendezési elvétől. Ezekben ugyanis a művek a megjelenés éveinek sorrendjében szerepeltek, és csak egy meglehetősen primitív szakregiszter állott a kötetek végén. Ez a rendezés megfelelt az akkori bibliográfiai igénytelenségnek, és tekintettel a felvett művek viszonylag csekély számára, még elég könnyen áttekinthető volt. A reformkorszakkal egyszeriben növekedni kezdő gazdasági szakirodalom bibliográfiája számára ez a rendszer természetesen nem volt tovább használható, most már sokkal finomabb és következetesebb osztályozásra volt szükség. Ezért a szerkesztők az Egyetemes Tizedes Osztályozás alapján álló szakrendbe szedték az anyagot, amely a csatlakozó betűrendes névmutatóval együtt könnyen kezelhetővé és nagyjából áttekinthetővé teszi a kötetet. Bizonyos apró egyenetlenségek tapasztalhatók a szerkesztésben: olykor egy fejezetben vonnak össze egymástól viszonylag távolabb álló csoportokat, mint pl. a mezőgazdasági épületekről és a mezőgazdasági gépekről szóló irodalmat.

Kétségtelen, hogy a kötet, így ahogy van, rendkívüli és egyre égetőbbé váló hiányt pótol a magyar bibliográfiai irodalomban, mégis azt hisszük, hogy nem mehetünk el szó nélkül néhány olyan probléma mellett, amelyet felvet, még akkor sem, ha ezzel a bibliográfiai öncélúság vádját vonjuk magunkra. Szinte valamennyi kérdés abból adódik, hogy az anyag túlnyomó részét 1945 előtt gyűjtötték, és azt annyi év után a

szerkesztők, bizonyos igazításokkal és kiegészítéssel, de szinte a mai bibliográfiai igények figyelembevételével nélkül állították össze. Ebben természetesen nem felelőtlenséget kell látnunk. A szerkesztők teljesen tisztában vannak a kötet gyengésségeivel, ezeket ők maguk feltárják előszavukban. Mégis oly sürgősnek ítélték a bibliográfia elkészülését, hogy önként lemondottak a magasabb igényekről a hasznossági elv kedvéért. Joggal állítják a szerkesztők, hogy az eredetileg gyűjtött anyag modern követelmények szerinti átdolgozása, ami a címleírásoknak a könyvekkel való összehasonlítását követeli meg, évek munkája lett volna. Minthogy azonban egy ilyen igényű és arányú bibliográfia szinte nemzedékek számára készül, azt hisszük, hogy a megjelenés eltolódása megérte volna azt a teljes precizitást és véglegességet, amelyet a kötet így nem érhetett el. A munka mai formájában az elcsúszás benyomását kelti.

A tartalmi szempontot tekintve: az első két kötetben még érthető volt a mezőgazdasági szak tág értelmezése, éppen a szakirodalom kialakulatlansága következtében, de a harmadik kötetben, amely hangsúlyozottan még a „Ruralis” jelzőt is felveszi címébe, már szigorúbban kellett volna megvizsgálni egyes művek, mint pl. az *Ungarischer Simplizissimus* 1822-i kiadásának vagy *A Pesti „Kereskedő Ifjak Társulata” alapszabályai* (1866) mezőgazdasági jellegét.

A formai szempontot tekintve pedig nem vezethetett bibliográfiai pontosságra az a módszer, amely a címleírások jelentős részét nem a könyvekről, hanem közvetve, könyvészetelekből vette át. A különböző könyvészeti pontatlanságai így változatlanul élnek tovább ebben a bibliográfiában.

Azt gondoljuk, hogy érdemes lett volna azokat a „rendezéstechnikai nehézségeket” is leküzdeni, amelyek nem engedték, hogy az újabban gyűjtött anyagot (különösen az 1830 után megjelent műveket) bedolgozzák a régi anyagba. Így gyakorlatilag két bibliográfia, egy nagyobb és egy kisebb áll egymás mellett. (Amellett egy jegyzet szerint egyes, a kiegészítésbe tartozó címek az eredeti anyagba kerültek és megfordítva.)

Végül nézetünk szerint a művek lelőhelyének megadása kérdésében is talán helyesebb lett volna nem belenyugodni a mezőgazdasági könyvtárak jelenlegi, valóban felbolygatott állapotába, és további — elismerjük körülményes — kutatással minél több mű végleges lelőhelyét meghatározni. Ez, éppen a sok változás következtében, jelentős segítséget nyújtott volna a kutatóknak, hiszen pl. csak a Mezőgazdasági Múzeum volt könyvtárának anyagát is minden nehézség nélkül meg lehet találni az Országos Mezőgazdasági Könyvtárban, amely pedig sohasem szerepel a címleírások mellett lelőhelyként.

A kötet megjelenésének sürgősségét valójában csak a mezőgazdaság kutatói tudják igazán megítélni; a könyvtáros szívesen várt volna még egy ideig, hogy azután egy kevésbé nyers, tartalmában és formájában befejezettebb, a tudományág hazai fontosságához minden tekintetben méltó munkát adjon a hozzáforduló kutató kezébe.

LAY BÉLÁNÉ

A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója

KÁPLÁNY Géza, a műszaki könyvtárügy és a dokumentáció fáradhatatlan magyarországi előharcosa, a Technológiai Könyvtár egykori vezetője 1945 nyarán tett *Előterjesztésében* javasolja „a Technológiai Könyvtárnak Országos Ipari és Műszaki Könyvtárrá való kiépítését és vidéki fiókhálózáttal való ellátását”.

Hosszú és nem zökkenőmentes volt az út, amelyen keresztül a Technológiai Könyvtárból Országos Műszaki Könyvtár lett, és amelynek eredményeképpen ma a több száz tagot számláló, különböző tárcákhoz tartozó, üzemi, vállalati, intézeti és egyéb műszaki könyvtárhálózat megszületett. A kialakuló könyvtárhálózat dolgozók

százait állította egy új munkaterületre. A fejlődés szakmai oktatás megindítását tette szükségessé, — majd az első tanfolyamok és szakvizsgák után felmerült az igény egy olyan orgánusra, amely „a vállalati műszaki könyvtárosok és az OMK közötti kapcsolatokat szorosabbra fűzze . . .” 1954 nyarán, ezzel a célkitűzéssel indult meg a *Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója* (továbbiakban: *MKT*) mint „az OMK módszertani kiadványsorozata”. A *Beköszöntő* szavai szerint a kiadvány célja ezenkívül: „szakmai közleményekkel, módszertani cikkekkel hathatós segítséget nyújtani a szakkönyvtárosoknak, ugyanakkor híradója kíván lenni a műszaki könyvtárosok munkaversenyének is”.

Az elmúlt három év alatt összesen megjelent 16 szám (14 füzet) gazdag tartalma indokolttá teszi, hogy a *Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatóját* jelentős szakmai folyóiratként tartsuk számon, és ennek megfelelő igényességgel bíráljuk.

A lap életében eddig tartalmilag is, formailag is 2—2 szakaszt különböztetünk meg. Tartalmi szempontból a periódushatárt valahol az 1955. év végén húzám meg. Eddig az időpontig 7 szám jelent meg, csaknem tapinthatóan egyenletesen emelkedő színvonalú tartalommal. Az első számok úgyszólván csak az oktatás és a munkaverseny kérdéseivel foglalkoznak. De már a második számban megindul és azóta is kitűnően működik a kifejezetten hiányt pótló *Figyelőszolgálat*, amely rövid ismertetéseket közöl a külföldi szaklapokban megjelent fontosabb könyvtári és dokumentációs tárgyú cikkekről. (Véleményünk szerint ez lenne a feladata — a jelenleg közölt fordításanyag mellett — a könyvtártudományi szakirodalom egészére kiterjedően az Országos Széchényi Könyvtár módszertani osztálya kiadásában megjelenő *Könyvtári Tájékoztató*nak. Emellett a *MKT* a maga kevesebb és specializáltabb szakfolyóiratával a szakkönyvtárosok különleges igényeit elégítené ki.) A továbbiakban egyre szélesül a közölt cikkek átfogta terület és az emelkedő színvonalú *Műszaki Könyvtárosok Írják* című rovattal kiegészülve, sorra kerül a műszaki könyvtárakban időszerű kérdések majd mindegyike (a dokumentáció elvi és gyakorlati kérdései, állományellenőrzés, szabadalmi leírások, bibliográfiák, egyes könyvtárak életének és munkájának ismertetése, a propaganda kérdései stb.).

1955 végén — 1956 elején a *MKT* egyszerre kilép a *Beköszöntő*ben megszabott keretek közül, és addigi erőnyeinek fenntartása mellett az egész magyar könyvtárügyet érintő kérdésekkel kezd foglalkozni, mindig a műszaki könyvtáros szemszögéből, de megszívlelendő éberséggel. Csak néhány ilyen témát említek: a különböző könyvtárhálózatok közötti együttműködés kérdése, a területi és központi katalógusok problémái, könyvtári szabályzat stb. Ugyanakkor még igényesebbé vált a módszertani rész is. Helyes kezdeményezés volt az Országos Műszaki Könyvtár, valamint a műszaki irodalom történetével foglalkozó cikkek közlése — egyben biztató ígélet is az OMK jövő évben megjelenő évkönyvére vonatkozólag.

Hasznos és a műszaki tájékoztatást nagymértékben segítő rovat *Az OMK bibliográfiai csoportja által elkészített irodalomkutatások jegyzéke*. Az ETO jelzettel ellátott lista kitűnő segédeszköze a kisebb műszaki, sőt a vidéki közművelődési könyvtáraknak is. Érdemes gondolkozni rajta, milyen módon lehetne publikálni többi tudományos könyvtáraink irodalomkutatásainak jegyzékét. Sok párhuzamos munkát takaríthatnánk meg ily módon, és nagymértékben segítenénk közművelődési hálózatunk reference-munkáját.

Formai szempontból a lap életének két szakasza nem azonos a tartalmi fejlődés periódusaival. Az első két, nyomtatásban megjelent szám után a könyvtár rátért a gazdaságosabb rotaprintes sokszorosításra. Az eltelt időben bebizonyosodott, hogy a mintaszerű sokszorosítás nem rontotta a lap tekintélyét, és a csinos borítólappú kék-fehér füzetek kiállják az összehasonlítást nyomtatott laptestvéreikkel. Meggondolandó azonban, hogy a jövőben a műszaki dokumentációban oly fontos illusztrációs anyag közlése nem veti-e fel újból a nyomdai előállítás szükségességét?

A lap ma már túlnőtt induláskori célkitűzésein, és legjobb cikkeiben az egész magyar könyvtárügyet, de legalábbis minden szakkönyvtáros érdeklő kérdéseket elemez. Mi legyen hát a további fejlődés iránya? Szakkönyvtárosaink jogosan kifogásolják, hogy sem *A Könyvtáros*, sem a *Magyar Könyvszemle* nem foglalkozik sajtósági problémáikkal. Mégsem tartanánk helyesnek, ha a *MKT* az amerikai *Special Libraries* nyomán indulna tovább. Éppen az amerikai folyóirat példája mutatja legvilágosabban, hogy milyen reménytelen vállalkozás: egyidejűleg szolgálni valamennyi szakkönyvtárat. A műszaki irodalom népgazdasági jelentősége, a hálózat megfelelő színvonalra fejlesztésével kapcsolatban még hátralevő számos feladat azt igazolja, hogy a *MKT* helyes úton jár, — és ennek nem mond ellent az sem, hogy a lapot szívesen és haszonnal forgatják egyéb szakkönyvtáraink és közművelődési könyvtáraink dolgozói is. Felvetődik azonban még másik igény: foglalkozzék a jövőben a *Magyar Könyvszemle* átfogóan egy-egy szakkönyvtári terület problémáival!

Ha azonban meg is állapítottuk, hogy a *MKT* a magyar könyvtárügy egészét érintő problémákat tárgyal, azt is meg kell állapítanunk, hogy ezt nem teszi mindig kellő tervszerűséggel és céltudatossággal. Felvetette és több számon keresztül tárgyalta pl. a lap a központi címjegyzékek időszerű kérdését. Az 1957. évi 3. számban megjelent beszámoló a miskolci megyei könyvtár folyóiratkatalógusáról azonban nem üti meg azt a mértéket, amelyet ez a fontos kérdés megkövetelne. A szerkesztésnek nem szabad megelégednie a spontán beérkező cikkanyaggal, hanem több tervszerűséggel és a tárgy fontosságának megfelelően több igényességgel kell fellépnie szerzőivel szemben.

Ugyancsak ide tartozik a propaganda kérdése. A műszaki irodalom propagandája terén még igen sok a tennivaló, hiszen az üzemi dolgozók olvasottsága még messze alatta marad a kívánatosnak. Tervszerűtlenséget mutat, hogy amíg 1955-ben a *MKT* 4 cikkben foglalkozott a kérdéssel (BOGDÁNNÉ, KVAKOVSKY, PÁRMA, SIMON), amelyek közül azonban kettő ugyanabban a számban jelent meg, addig 1956-ban egyetlen szám két cikke (GAZDA—BALÁZS és TÓTH Árpád) tárgyalja a népszerűsítés módjait. 1957-ben eddig egyetlen, bár igen érdekes cikk foglalkozik az eredményesebb propagandával (TÓTH Árpád).

A tartalmi igényesség tenné indokolttá a beérkező cikkanyag gondosabb lektorálását, valamint a még mindig elég sűrűn előforduló sajtóhibák kiküszöbölését.

SIMON MÁRIA ANNA

HELYREIGAZÍTÁS

A *Magyar Könyvszemle* 1957.4. számában megjelent *Régi térképek a helytörténeti kutatás szolgálatában* című cikkembe, a 414. lap első bekezdésébe téves értesülés következtében helyt nem álló megállapítás került. Az Országos Levéltárban ugyanis nem a dr. BORBÉLY Andor által készített katalógus nyert elhelyezést, ez, mint a cikkben is áll, az összeállítónál található. A Levéltárak Országos Központja ugyanis 1955. febr. 5-én kelt 86.438-3-1/1955 sz. rendeletével, saját hatáskörében elrendelte az összes állami levéltárak térképanyagáról katalógus készítését: az ennek eredményeként készült katalógus található az Országos Levéltárban. Az erre vonatkozó utasítás megjelent a *Levéltári Híradó* 1955. évi 3-4. számában.

FALLENBÜCHL ZOLTÁN

A kiadásért felel az Akadémiai Kiadó igazgatója

Műszaki felelős: Szöllőssy Károly

A kézirat beérkezett 1958. I. 30. — Terjedelem: 10.25 (A/5) iv

44663/58 Akadémiai Nyomda, Budapest, V., Gerlőczy teca 2. — Felelős vezető: Bernát György

TARTALOM

<i>Kóhalmi Béla</i> : A bibliográfia és az új technika — Die Bibliographie und die neue Technik	97
<i>Szentmihályi János</i> : A hungarica-bibliográfia néhány problémája — Bibliographische Probleme der ausländischen Literatur von ungarischem Belang	109
<i>Csapodi Csaba</i> : Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában — Conservation et restauration des livres anciens dans la Bibliothèque de l'Académie Hongroise des Sciences	118
<i>Soltész Zoltánné</i> : A második magyarországi ősnymda nyomai — Die Spuren der zweiten ungarländischen Druckerei im XV. Jahrhundert	144 —

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

<i>Vizkelety András</i> : Az Országos Széchényi Könyvtár 31. számú német kódexe ..	158
<i>Csapodiné Gárdonyi Klára</i> : Corvinaként felismert kódex a Vatikán Könyvtárában	161
<i>Horváth Viktor—Sági Antalné</i> : A „Kolokol” három évfolyama az Országos Széchényi Könyvtárban	162

FIGYELŐ

<i>Máté Károly</i> : Szentkúty (Drescher) Pál (1889—1957)	165
<i>Veredy Gyula</i> : Az ETO és a magyarországi dokumentáció szervezési kérdései ...	166
<i>Takács József</i> : A nemzeti könyvtárak szervezete és működése	175
<i>Kóhalmi Béla</i> : A könyvtárosok felsőfokú oktatásának első nemzetközi konferenciája Prágában	195 —
<i>Haraszthy Gyula</i> : Az UNESCO alaptervezete a keleti és nyugati kulturális értékek kölcsönös megbecsüléséről és a könyvtárak ezzel kapcsolatos feladatai	197

SZEMLE

Gutenberg Jahrbuch 1957. (Ism. <i>F. J.</i>)	201 —
Renzo Frattarolo: Anonimi e pseudonimi (Ism. <i>Szabó György</i>)	202
Allony—Loewinger: The Institute of Hebrew Manuscripts (Ism. <i>Scheiber Sándor</i>)	203
Három pozsonyi könyvtár ősnymtatványkatalógusa (Ism. <i>Borsa Gedeon</i>)	204 —
C. Ciuchindel: Despre inceputurile preseii românești Courier de Moldavie (Ism. <i>Dezsényi Béla</i>)	205
Imrich Kotvan: Bibliografia Bernolákovecov (Ism. <i>Markos Béla</i>)	205
Karel Havlíček Borovský politik a novinář (Ism. <i>M. B.</i>)	206
A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtárának Évkönyve 1955. (Ism. <i>Bereczky László</i>)	207
A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete (1831—1867) (Ism. <i>Lay Béláné</i>)	209
A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója (Ism. <i>Simon Mária Anna</i>)	210

Ára: 20,— Ft

Előfizetés egy évre 60,— Ft

TABLE DES MATIÈRES

<i>B. Kőhalmi</i> : L'emploi des moyens techniques dans l'édition des bibliographies (Avec résumé en allemand)	97
<i>J. Szentmihályi</i> : Quelques problèmes de la bibliographie des Hungarica (Avec résumé en allemand)	109
<i>Cs. Csapodi</i> : Reliure et travaux de restauration à la Bibliothèque de l'Académie (Avec résumé en français)	118
<i>E. Soltész</i> : La deuxième officine d'incunables en Hongrie (Avec résumé en allemand)	144
CONTRIBUTIONS HISTORIQUES	
<i>A. Vizkelety</i> : Le vieux manuscrit allemand No 31 de la Bibliothèque Nationale Széchényi	158
<i>K. Csapodi</i> : Un manuscrit de la Bibliotheca Corvina nouvellement découvert à la Vaticane	161
<i>V. Horváth—A. Sági</i> : Les trois années du Kolokol à la Bibliothèque Nationale Széchényi	162
CHRONIQUE BIBLIOTHÉCONOMIQUE	
<i>K. Máté</i> : À la mémoire de Pál Szentkúty (Drescher) (1889—1957)	165
<i>Gy. Veredy</i> : La CDU et quelques problèmes d'organisation de la documentation en Hongrie	166
<i>J. Takács</i> : Sur les statuts des bibliothèques nationales	175
<i>B. Kőhalmi</i> : La première conférence internationale de l'enseignement supérieur des bibliothécaires à Prague	195
<i>Gy. Haraszthy</i> : Les tâches des bibliothèques concernant le Projet majeur de l'UNESCO relatif à l'appréciation mutuelle des valeurs culturelles de l'Orient et de l'Occident	197
COMPTES-RENDUS CRITIQUES	
Gutenberg Jahrbuch 1957. (<i>J. F.</i>)	201
Renzo Frattarolo: Anonimi e pseudonimi (<i>Gy. Szabó</i>)	202
Allony—Locwinger: The Institute of Hebrew Manuscripts (<i>S. Scheiber</i>)	203
Les catalogues d'incunables de trois bibliothèques de Bratislava (<i>G. Borsa</i>)	204
<i>C. Ciuchindel</i> : Despre inceputurile presei românești Courier de Moldavie (<i>B. Dezsényi</i>)	205
<i>Imrich Kotvan</i> : Bibliografia Bernolákocvov (<i>B. Markos</i>)	205
<i>Karel Havlíček Borovský</i> politik a novinář (<i>M. B.</i>)	206
<i>A. Debreceni Kossuth Lajos</i> Tudományegyetem Könyvtárának Évkönyve 1956. (<i>L. Bereczky</i>)	207
A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete (1831—1867) (<i>A. Lay</i>)	209
A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója (<i>M. A. Simon</i>)	210